

bi ne škodovala kaka variacija. Po našem mnenju je nekaj novejšega in svežjšega dejal slavní moderni romanopisec Huysmans, Zolov gojenec, toda potem uskok iz njegove cerkve v drugo (katoliško). Dvignil je srce k Bogu, iz nemirne pesniške duše mu je vzkipele tale klic: Gospod, usmili se kristjana v dvomu, brezverca, ki bi hotel verovati, dosmrtnega jetnika, ki se je ukrcal sam ponoči pod nebeškim obokom, kjer več sveti že izgubljena nada!... Ni nam dovolji artistična nagota pogana D'Annunzia. Manzoni bo ostal na veke globok psiholog s svojimi don Abbondio, fra Cristoforo in l'Innominato, dočim D'Annunzio, neki superhomo, boleha vsled hipertrofije svojega lastnega jaza, ki ga skoro edinega povsod opisuje... Mi odklanjamo obenem erotično frazeologijo in ascetično strogost..."

Prof. Nodilo se je pa po nepotrebnem ustrašil „ascetične strogosti“ v krščanski umetnosti! Kajti nemški estēt Rihard v. Kralik piše v drugi letošnji številki revije „Kul-

ŠMARNA GORA: CERKEV IN MEŽNARIJA

tur“ pod naslovom „Museumskunst und Lebenskunst“ o ravno tej stvari: „V naših muzejih je mnogo podob, ki bi jih kak družinski oče ne mogel obesiti v svojem salonu. Ne morda samo zaradi nuditve. Tudi cerkvena umetnost pozna nuditve križanja, mučenja, spremenjenja, Adama in Evo itd. To je vse v redu, to ima pravico do obstanka že v svoji tvarini, v nalogi. Torej spada tudi to v javnost, v cerkev, in če je cerkvi že odvzeto, v muzej. Toda študij tudi največji umetnik ni določil za javnost, ampak za atelier, za lastno vajo, za učence. Rafael je poslal na primer take stvari Dürerju, da mu pokaže svojo roko... Toda razen tega so naši muzeji zelo bogati slik, ki prvotno niso bile namenjene za atelier, še manj za cerkev, tudi ne za sprejemnice gradov, hiš in vil, temuč gotovo le za *chambres particulières* umetnostno izobraženih mecenov; sem spadajo Danae, Lede, Joe in podobno, gotovo tudi podobe poštenih ženā, naslikanih kot Venere, kakor so

jih naročevali dobri zakonski možje v poveljevanje umetnosti in svojih soprog, ali kakor so Rubens in druge svoje lastne žene ovekovečili. Jaz smatram to postopanje za dobro in umetniško in ne neobhodno za nemoralno. Toda zelo dvomim, da so imeli ti umetniki in njih naročevalci tako malo okusa, da bi izpostavljali slične podobe široki javnosti. To, kar spada v *boudoir* in zakonsko sobo, spremeni popolnoma svoj značaj kakor s stališča estetike tako tudi s stališča dostojnosti in okusa, če pride na drug prostor, ali če se razširja v stotisoč razglednicah.“

Da, vsesplošno pomanjkanje okusa! In še nekaj. Zaleglo se je sedaj že toliko „umetnikov“ in trgovcev z „umetninami“, da si drug drugemu kruh odjedajo. Da se ohranijo na površju, je treba krepke reklame in masa ima že tako

čutno svoje teženje skrbneje razvito kot smisel za estetiko. Zato potrebuje močne „umetniške“ hrane in v tolažbo vesti mnogo besed o svobodi umetniškega stvarjanja. Besed je res dosti, a odkritosrčnosti malo, po mojem mnenju tudi pri največjih gorečnikih umetniške avtonomije prav malo. Profesor Nodilo je bil odkrit, a drugi niso vedno. Kje so Lesagevi časi, ko se je še prikazoval njegov „šepasti zlodej“ Asmodi, ki je imel vse ljubezne spletke v rokah, v svoji resnični podobi, s kozjimi nogami, črnorumenim obrazom, ostro brado in ploščatim nosom? Ali ste že brali tisti zaupni razgovor, ki ga je začel Don Kleofas Leandro Perez Zambullo z Asmodijem? Čujte! Šepasti zlodej je začel:

„Sennor Don Kleofas Leandro Perez Zambullo, sedaj imate pred seboj dražestnega boga ljubezni, suverennega gospodarja src. Kaj menite o moji postavi in o moji lepoti? Kajne, poetje so izvrstni slikarji?“

„Če odkritosrčno povem,“ odgovori Don Kleofas, „moram reči, da nekoliko laskate. Ne verjamem, da ste se v tej postavi prikazali pred Psiho.“

„Seveda,“ reče zlodej; „takrat sem si izposodil postavo francoskega markija... Le pod lepo barvo ugaja pregreha...“

O srečni Lesage, hvali Boga, da si legel počivat v času, ko je bil celo tvoj Asmodi tako resnicoljuben. Sedaj je drugače. Danes veliko ljudi tako misli kot Asmodi srečnega spomina, a ne pove ti tega nihče.

Franc Bregar.

0990

Organizacija znanstva. Dne 24. maja je bil v prostorih „Slovenske Matice“ sestanek, na katerega je povabil predsednik dr. Fr. Ilesič vsa znanstvena društva in tudi pojedince, ki se zanimajo za znanstvo, da bi se pogovorili o organizaciji našega znanstvenega dela. Šešlo se je 13 gospodov. Zastopana so bila društva: Leonova družba (profesor dr. Gruden), Zgodovinsko društvo (prof. dr. Kovačič), društvo „Pravnik“ (dr. Majaron), Muzejsko društvo in društvo slovenskih profesorjev (prof. dr. Žnavec), društvo slovenskih pisateljev (profesor Perušek) in društvo zdravnikov